

**Hallintovaliokunnan mietintö n:o 9 hallituksen esityksestä väestötietolaiksi ja laiksi väestökirjahallinnosta annetun lain muuttamisesta**

Eduskunta on 12 päivänä helmikuuta 1993 lähettänyt hallintovaliokunnan valmistelevasti käsiteltäväksi hallituksen esityksen n:o 355/1992 vp.

Valiokunnassa ovat olleet kuultavina ylijohtaja Pekka Kilpi ja neuvotteleva virkamies Sakari Vanhala sisäasiainministeriöstä, lainsäädäntöneuvos Leena Vetterranta oikeusministeriöstä, erikoissuunnittelija Anja Rasimus sosiaali- ja terveysalan tutkimus- ja kehittämiskeskuksesta, ylitarkastaja Maarit Pekkanen ja erityisasiantuntija Anja Lehtinen verohallituksesta, henkikirjoittaja Kari Ranta Vantaan kihlakunnan rekisteritoimistosta edustaen Uudenmaan lääninhallitusta, eversti Martti Olanterä pääesikunnasta, osastopäällikkö Risto Lumento Kansaneläkelaitokselta, suunnittelupäällikkö Jorma Turunen valtiokonttorista, osastopäällikkö Pirkko Rastas Valtionarkistosta, tilastojohtaja Aarno Laihonon Tilastokeskuksesta, ylijohtaja Hannu Tulkki Väestörekisterikeskuksesta, tarkastaja Erkki Huhta kirkkohallituksesta, metropoliitta Tiihon Suomen ortodoksisesta kirkollishallituksesta, johtava konsultti Leena Piekola Suomen Kaupunkiliitosta edustaen myös Suomen Kunnallisliittoa ja Finlands svenska kommunförbundia, henkikirjoittaja Peter Oljemark Helsingin kihlakunnan rekisteritoimistosta, tietosuojavaltuutettu Jorma Kuopus, lakimies Seppo Virtanen VTKK-tietopalvelu Oy:stä edustaen VTKK-Yhtymää, toiminnanjohtaja Sakari Virtanen Suomen Suoramarkkinointiliitosta, toimitusjohtaja Juha Koivisto Direktor Oy:stä ja lakimies Jari Klemetti Valitut Palat Oy:stä edustaen Suomen Suoramarkkinointiliittoa.

Hallituksen esityksessä ehdotetaan säädettäväksi väestötietolaki. Laki korvaisi nykyisen vuodelta 1969 olevan väestökirjalain.

Esityksen tarkoituksena on luopua suurelta osin päällekkäisestä rekisterinpidosta ja vanhentuneista työmenetelmistä.

Uudessa atk-pohjaisessa väestötietojärjestelmässä tietojen keruu ja rekisteröinti yksinker-

taistuvat huomattavasti samalla kun niiden ajan-tasaisuus ja käytettävyys paranevat.

Tehtäviä hajautetaan Väestörekisterikeskuksesta rekisteritoimistoihin. Myös päätösvaltaa delegoidaan. Toimintojen järjeistäminen ehdotetulla tavalla on edellytyksenä sille, että väestökirjanpidon tehtävät, joita nykyisin hoitavat sekä rekisteritoimistot että kirkolliset viranomaiset, voidaan myöhemmin siirtää kokonaisuudessaan valtion hoidettaviksi asiaa koskevien erillisten suunnitelmien mukaisesti. Rekisteritoimistojen yhdistäminen valtion yleiseen paikallishallintoon edellyttää niin ikään rekisteröintimenetelmien uudistamista. Toisaalta ehdotuksen mukaiset toimenpiteet ovat tarpeen näistä suunnitelmista riippumattakin.

Tietotekniikan suomat mahdollisuudet ehdotetaan otettaviksi huomioon entistä tehokkaammin myös tietohuollossa. Viranomaiset hankkisivat toiminnassaan tarpeelliset väestötiedot useimmissa tapauksissa itse. Näin parannettaisiin asiakaspalvelua ja vähennettäisiin byrokraatia hallinnon yleisten kehittämistavoitteiden mukaisesti. Tietojen käyttö olisi mahdollista henkilörekisterilaisissa säädettyjen periaatteiden mukaisesti. Tietojenluovutusmenetelmästä säädettäisiin nykyistä yksityiskohtaisemmin, jotta se muodostuisi yhdenmukaiseksi väestökirjanpidon eri toimipisteissä. Ehdotuksessa on otettu huomioon rekisterinpitoa koskevat kansainväliset sopimukset ja suositukset. Lisäksi uudistus edellyttää teknisluontoisia muutoksia väestökirjahallinnosta annettuun lakiin.

Esityksen mukaan lait ovat tarkoitetut tulemaan voimaan noin kuuden kuukauden kuluttua niiden vahvistamisesta.

Valiokunta toteaa, että henkilön syntymä ja kuolema ovat väestökirjanpidon perustietoja, joiden tallettamisesta väestötietojärjestelmään ehdotetaan säädettäväksi väestötietolain 4 §:ssä. Nykyisin ilmoitusvelvollisuus perustuu syntymän ja kuoleman rekisteröinnistä annettuun asetukseen (824/70). Ilmoitusvelvollisuutta kos-

keva säännös ei ole väestötietolaissa välttämätön. Valiokunta ehdottaa kuitenkin selvyden vuoksi väestötietolakiin lisättäväksi syntymän ja kuoleman ilmoittamista koskevan säännöksen uudeksi 12 §:n 3 momentiksi siten, että syntymän ja kuoleman ilmoittamisesta säädetään asetuksella.

Valiokunta ehdottaa lisäksi ehdotetun väestötietolain 27 §:n 2 momentin muuttamista siten, että henkilötietojen otantaperusteena saataisiin myös käyttää kiinteistö- ja rakennustietoja siten, kuin asetuksella tarkemmin säädetään. Kiinteistö- ja rakennustietojen käyttö otantaperusteena voisi tulla kysymykseen lähinnä uudisrakentamiseen, rakennusten korjauksiin sekä rakennusten ja huoneistojen kiinteisiin rakenteisiin liittyvässä suoramarkkinoinnissa, missä mainosten ja tuote-esitteiden lähettämistä oikealle kohderyhmälle voidaan pitää perusteltuna myös vastaanottajan kannalta. Kyseisiä tietoja voisi käyttää otantaperusteena myös esimerkiksi mielipidetutkimuksissa. Yleisimmin otantaperusteena tulisi kysymykseen tieto siitä, asuuko henkilö kerros-, rivi- vai omakotitalossa. Asetuksella tuleekin rajata otantaperusteena käytettävät kiinteistö- ja rakennustiedot edellä mainitulla tavalla.

Asetuksella tulee huolehtia siitä, että kiinteistö- ja rakennustietojen luovuttamisen edellytykset eivät ole liian väljät. Samalla on huomattava, että ehdotetun väestötietolain 25 §:ään sisältyvät tietojen luovuttamista koskevat yleiset säännök-

set (tarpeellisuusvaatimus sekä kieltäminen luovuttaa väestötietoja henkilön yksityisyyttä loukkaavalla tavalla) ohjaavat väestötietojärjestelmään sisältyvien tietojen luovuttamista myös 27 §:n 2 momentissa tarkoitetuissa tapauksissa. Nämä säännökset on otettava huomioon luonnollisesti myös asetusta laadittaessa.

Henkilön tietosuojan kannalta on merkittävää myös, että hänellä olisi väestötietolain 25 §:n 4 momentin mukaan henkilörekisterilain (471/87) 23 §:ssä säädetty oikeus kieltää väestötietojärjestelmässä olevien tietojensa luovuttaminen lakiehdotuksen 27 §:n 2 momentissa tarkoitettuihin tarkoituksiin. Henkilörekisterilain säännökset tulisivat muutoinkin sovellettaviksi täydentävinä ehdotetun väestötietolain rinnalla.

Hallituksen esityksessä mainituista syistä ja saadun selvityksen perusteella valiokunta pitää lakiehdotuksia tarpeellisina ja puoltaa toisen lakiehdotuksen hyväksymistä sellaisenaan sekä ensimmäisen lakiehdotuksen hyväksymistä valiokunnan ehdottamin muutoksin.

Valiokunta ehdottaa kunnioittaen,

*että hallituksen esitykseen sisältyvä toinen lakiehdotus hyväksyttäisiin muuttamattomana ja*

*että hallituksen esitykseen sisältyvä ensimmäinen lakiehdotus hyväksyttäisiin näin kuuluvana:*

## 1.

### Väestötietolaki

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

#### 1 luku

##### Yleiset säännökset

#### 1—3 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

#### 2 luku

##### Väestötietojärjestelmän tiedot

#### 4—7 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

#### 3 luku

##### Ilmoitusvelvollisuus ja tietojen tallettaminen

#### 8—11 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

#### 12 §

*Eräiden laitosten ja sosiaalilautakunnan ilmoitusvelvollisuus*

(1 ja 2 mom. kuten hallituksen esityksessä)

*Syntymän ja kuoleman ilmoittamisesta säädetään asetuksella. (uusi 3 mom.)*

13 ja 14 §  
(Kuten hallituksen esityksessä)

4 luku

**Kotipaikka**

15—18 §  
(Kuten hallituksen esityksessä)

5 luku

**Kotipaikkaa koskeva päätös, sen tiedoksi antaminen ja muutoksenhaku**

19—23 §  
(Kuten hallituksen esityksessä)

6 luku

**Asiakirjojen julkisuus ja tietojen luovuttaminen**

24—26 §  
(Kuten hallituksen esityksessä)

27 §

*Tietojen muu luovuttaminen*

(1 mom. kuten hallituksen esityksessä)

Luovutettaessa tietoja massaluovutuksena suoramainontaa tai muuta suoramarkkinointia, mielipide- ja markkinatutkimusta, osoitepalvelua sekä niihin verrattavaa toimintaa varten henkilötietojen otantaperusteena saa käyttää ainoastaan nimeä, vähintään kuuden viikon ikää,

sukupuolta, äidinkieltä, ammattia, kotipaikkaa ja osoitetta *sekä asetuksella tarkemmin säädetäviä kiinteistö- ja rakennustietoja.*

28—33 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

7 luku

**Maksut**

34 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

8 luku

**Salassapito- ja rangaistussäännökset**

35—37 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

9 luku

**Erinäiset säännökset**

38—41 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

10 luku

**Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset**

42 ja 43 §

(Kuten hallituksen esityksessä)

---

Helsingissä 29 päivänä huhtikuuta 1993

---

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa puheenjohtaja Väistö, varapuheenjohtaja Varpasuo, jäsenet R. Aho,

Enestam, Korva, Laakkonen, Metsämäki, Näsi, Pulliainen, Saario, Ukkola ja Urpilainen sekä varajäsen Rask.

---

